OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Lainsäädäntöneuvos
Riitta Haapasaari

Muistio

4.12.2020

Ehdotus valtioneuvoston asetukseksi eräiden rikosvahinkolaissa säädettyjen rahamäärien tarkistamisesta

Johdanto

Rikosvahinkolain (1204/2005) 48 §:n mukaan lain 5–10, 17 ja 20 §:ssä mainitut rahamäärät tarkistetaan valtioneuvoston asetuksella kolmivuotiskausittain rahan arvon muutosta vastaavasti.

Rahamäärät on tarkistettu edellisen kerran valtioneuvoston asetuksella 995/2017, joka on tullut voimaan 1.1.2018.

Edellä esitetyn perusteella nyt on tarpeen tarkastella sitä, onko rikosvahinkolain 5–10, 17 ja 20 §:ssä mainittuja rahamääriä tarkistettava.

Nykyiset rahamäärät

Rikosvahinkolain 5 §:n 1 momentin, 6 §:n, 7 §:n 1 momentin ja 8 §:n 3 momentin nojalla ansionmenetyksestä tai työkyvyttömyysajalta maksetusta palkasta tai sitä vastaavasta korvauksesta suoritetaan korvausta enintään 150 euroa päivältä.

Henkilövahingon osalta enimmäiskorvaus kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta on 5 §:n 2 momentin nojalla 12 000 euroa.

Surmansa saaneen läheiselle kuolemantapauksen seurauksena aiheutuneesta henkilövahingosta johtuvista kuluista ja ansionmenetyksestä korvataan 8 §:n 3 momentin nojalla yhteensä enintään 6 000 euroa.

Kärsimyksen osalta enimmäiskorvaus on 9 §:n 2 momentin nojalla 3 600 euroa. Seksuaalirikoksen uhrille suoritettava enimmäiskorvaus on kuitenkin 9 500 euroa, tai, alaikäisen uhrin ollessa kyseessä, 16 200 euroa.

Lain 10 §:n 1 momentin nojalla vahinkoa kärsineelle suoritetaan saman vahinkotapahtuman perusteella korvauksia henkilövahingosta ja kärsimyksestä yhteensä enintään 61 500 euroa.

Esinevahingosta ja taloudellisesta vahingosta suoritetaan 17 §:n nojalla vahinkoa kärsineelle saman vahinkotapahtuman perusteella korvauksia yhteensä enintään 31 000 euroa.

Vahinkoa kärsineelle saman vahinkotapahtuman perusteella kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, pysyvästä haitasta ja kärsimyksestä suoritettavien korvausten yhteismäärästä tehdään 20 §:n nojalla perusvähennys, jonka määrä on 220 euroa.

Ehdotuksen sisältö

Rikosvahinkolain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä (HE 192/2005 vp) ehdotetun mukaisesti rahan arvon muutosta on arvioitu kuluttajahintaindeksin mukaan. Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen rikosvahinkolaiksi 12.12.2005, joten rahan arvon muutoksen arvioinnin lähtökohdaksi on otettu vuoden 2005 joulukuun kuluttajahintaindeksin pisteluku (100,2). Maaliskuussa 2011 voimaan tulleen lain 9 §:n 2 momenttiin ja 20 §:ään liittyvän arvioinnin lähtökohdaksi on kuitenkin otettu vuoden 2011 helmikuun kuluttajahintaindeksin pisteluku (112,4).

Tässä ehdotuksessa on käytetty rahan arvon muutoksen laskentaperusteena lokakuun 2020 kuluttajahintaindeksin (yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi 2005=100) pistelukua (123,9). Kolmessa aiemmassa asetuksessa (995/2017, 1170/2014 ja 1375/2011) käytettiin laskentaperusteena kyseisen vuoden marraskuun kuluttajahintaindeksin pistelukua. Koska marraskuun indeksitiedot julkaistaan vasta joulukuun puolessavälissä ja asetuksen on tarkoitus tulla voimaan jo 1 päivänä tammikuuta, on pidetty tarkoituksenmukaisena käyttää tässä asetuksessa lokakuun pistelukua. Tällä ei kuitenkaan arvioida olevan vaikutusta ehdotettuihin korvausten enimmäismääriin, koska kuluttajahintaindeksin pisteluvun muutokset ovat viime kuukausina olleet vähäisiä.

Tarkistetut uudet rahamäärät on pyöristetty hallituksen esityksessä ehdotetulla tavalla korvaussääntelyn havainnollisuuden kannalta tarkoituksenmukaisiin tasalukuihin.

Lain 5 §:n 1 momentissa, 6 §:ssä, 7 §:n 1 momentissa ja 8 §:n 3 momentissa mainitut enimmäiskorvaukset ansionmenetyksestä tai työkyvyttömyysajalta maksetusta palkasta tai sitä vastaavasta korvauksesta ovat indeksimuutoksen perusteella tarkistettuina 154,6 euroa eli lähimpään kymmeneen euroon pyöristettynä 150 euroa. Pyöristetty rahamäärä vastaa voimassa olevan asetuksen mukaista enimmäiskorvausta.

Lain 5 §:n 2 momentissa säädetty enimmäismäärä on tarkistettuna ja lähimpään 500 euroon pyöristettynä 12 500 euroa (pyöristämätön rahamäärä 12 365 euroa).

Lain 8 §:n 3 momentissa mainittu kokonaiskorvauksen enimmäismäärä on tarkistettuna ja lähimpään 100 euroon pyöristettynä 6 200 euroa (pyöristämätön rahamäärä 6 182,5 euroa).

Lain 9 §:n 2 momentissa säädetty enimmäismäärä alaikäiselle seksuaalirikoksen uhrille on tarkistettuna ja lähimpään 500 euroon pyöristettynä 16 500 euroa (pyöristämätön rahamäärä 16 534,5 euroa). Momentissa säädetty enimmäismäärä tarkistettuna ja lähimpään 100 euroon pyöristettynä on muulle seksuaalirikoksen uhrille 9 700 euroa (pyöristämätön rahamäärä 9 700,3 euroa). Muun rikoksen uhrille enimmäismäärä tarkistettuna ja lähimpään 100 euroon pyöristettynä on 3 600 euroa (pyöristämätön rahamäärä 3 637,6 euroa), joka vastaa voimassa olevan asetuksen mukaista enimmäiskorvausta.

Lain 10 §:n 1 momentissa säädetty enimmäismäärä tarkistettuna ja lähimpään 500 euroon pyöristettynä on 63 000 euroa (pyöristämätön rahamäärä 63 061,5 euroa) ja 17 §:ssä mainittu enimmäismäärä 31 500 euroa (pyöristämätön rahamäärä 31 530,8 euroa).

Lain 20 §:ssä säädetty perusvähennys on tarkistettuna ja lähimpään kymmeneen euroon pyöristettynä 220 euroa (pyöristämätön rahamäärä 220,5 euroa). Pyöristetty rahamäärä vastaa voimassa olevan asetuksen mukaista määrää.

Edellä selostetun perusteella tässä yhteydessä korotettaviksi tulevat näin ollen lain 5 §:n 2 momentissa, 8 §:n 3 momentissa, 10 §:n 1 momentissa ja 17 §:ssä säädetyt rahamäärät sekä 9 §:n 2 momentissa säädetyt rahamäärät alaikäiselle seksuaalirikoksen uhrille ja muulle seksuaalirikoksen uhrille.

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2021. Sillä kumotaan vuonna 2017 annettu vastaava asetus. Tarkistettuja rahamääriä ei kuitenkaan sovelleta korvausasioihin, jotka perustuvat ennen asetuksen voimaantuloa tehtyyn rikokseen, vaikka korvaushakemus tulisi vireille tai se ratkaistaisiin vasta asetuksen voimaantulon jälkeen.

Taloudelliset vaikutukset

Lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua enimmäiskorvausta ehdotetaan korotettavaksi 500 eurolla. Korvausta myönnetään vuosittain keskimäärin 55 tapauksessa. Korotuksen taloudellinen vaikutus on siten arviolta 27 500 euroa.

Lain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettua kokonaiskorvauksen enimmäismäärää ehdotetaan korotettavaksi 200 eurolla. Korvausta myönnetään vuosittain keskimäärin kahdessa tapauksessa. Korotuksen taloudellinen vaikutus on siten arviolta 400 euroa.

Lain 9 §:n 2 momentissa tarkoitetuista kolmesta enimmäiskorvauksesta ehdotetaan korotettavaksi 300 eurolla alaikäiselle seksuaalirikoksen uhrille maksettavaa korvausta ja 200 eurolla muulle seksuaalirikoksen uhrille maksettavaa korvausta. Ensiksi mainitun korvauksen enimmäismäärä myönnetään vuosittain keskimäärin 15 tapauksessa ja jälkimmäisen korvauksen enimmäismäärä keskimäärin 25 tapauksessa. Korotusten taloudellinen vaikutus on siten arviolta 9 500 euroa.

Lain 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua enimmäiskorvausta ehdotetaan korotettavaksi 1 500 eurolla. Koska enimmäiskorvaus on vuosittain vaikuttanut rajoittavasti korvausten myöntämiseen vain 5–7 tapauksessa, korotuksen taloudelliseksi vaikutukseksi voidaan arvioida enintään 10 500 euroa.

Lain 17 §:ssä tarkoitettuja enimmäiskorvauksia ei ole viimeisten kuuden vuoden aikana myönnetty, joten ehdotetulla 500 euron korotuksella ei käytännössä juuri ole kustannusvaikutuksia.

Valtiokonttorilta saatujen korvattuja tapausmääriä koskevien tietojen perusteella ehdotettujen korvausten enimmäismäärien korotusten arvioidaan lisäävän valtion menoja vuositasolla noin 47 900 eurolla. Vuoteen 2021 liittyvän valtion talousarvioesityksen budjettimomentille 25.01.51 (Eräät valtion maksamat korvaukset) on varattu 19 000 000 euron arviomääräraha, josta suoritetaan syyttömästi vangituille tai tuomituille maksettavien korvausten lisäksi myös rikosvahinkolain nojalla maksettavat korvaukset. Nyt ehdotetuilla indeksitarkistuksilla ei ole käytännössä vaikutusta määrärahojen tarpeeseen.

Valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu oikeusministeriössä ja tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.